

מִי יֵהֱיֶה

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח').

אב תשפ"ה

זוידודי שמעתתא (לב) – "ובלכתך בדרך"

גליון 562

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

שזה רמז לארבעה בתים, ובפ' ואתחנן כתב רש"י שזה רמז לארבע פרשיות, מדוע?
28. למה נתנו נחלה בעבר הירדן לחצי שבט מנשה, הרי הם לא ביקשו לקבל בערי הירדן, רק בני גד ובני ראובן ביקשו?
29. "וּקְלֵי חֶרֶשׁ אֲשֶׁר תִּבְשַׁל בּוֹ יִשְׁכְּרוּ" (ויקרא ו', כ"א), ומפרש רש"י לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשית נותר. וקשה, כיון שמן התורה לאחר מעל"ע הוא נותן טעם לפגם וא"צ הגעלה (רק מדרבנן צריך הגעלה אפילו לאחר מעת לעת), שימיתין עד לאחר מעל"ע ויהיה מותר לכתחילה להשתמש בו?
30. ביו"ט שחל בשבת גזרו לא לתקוע בשופר ולא ליטול לולב, והרי קי"ל (שו"ע סי' שמ"ב) שכל איסורי דרבנן מותר לעשותם בין השמשות כגון לעלות על האילן, א"כ למה לא תוקעים או נוטלים לולב במוצאי יו"ט בין השמשות?
31. גוי שהרג עמלקי, האם חייב מיתה?
32. קי"ל איש קודם לאשה בהצלה, כיון שאיש חייב במצוות יותר מן האשה (הוריות סוף המסכת), מה הדין בעבד כנעני ושפחה כנענית ששניהם שוין במצוות, ששניהם פטורים ממ"ע שהזמן גרמא, מי קודם לענין הצלה?

תשובות

מצוות

1. איש לובש ציצית ברשה"ר בשבת מקיים מצוה דאורייתא, אבל אשה שהולכת בציצית ברשה"ר בשבת י"א שחייבת ("שער המלך" הל' שבת פרק י"ט, שפליגי הרשב"א והראב"ד בזה, מובא במשנ"ב סי' ש"א ס"ק קנ"ח).
2. בשר או עוף שהתבשלו עם פירות שביעית, ממילא חלים עליהם כל דיני שביעית, וכשיגיע זמן הביעור של פירות אלו יש להפקירם (לדעת הרמב"ם חייב לשרפם, ולשאר ראשונים הם הפקרו, ("דרך אמונה" פרק ו' ו' ס"ק פ"ח, ופרק ז' ס"ק י"ז).
3. כתב "מנחת חינוך" (פי' שופטים מצוה תק"ד-תק"ה ס"ק ג') בשם ספר "פרשת דרכים" שלעתיד לבוא יטלו שבט לוי נחלה וחלק, כמבואר בבבא בתרא (קכ"ב). וכן פסק הסמ"ג, ע"י שם. והיינו שתתבטל המצוה (תק"ד) שלא יהיה לשבט לוי נחלה בארץ, וכן המצוה (תק"ה) שלא יטול שבט לוי חלק בבירה בשעת כיבוש הארץ ע"י שם. וב"מנחת חינוך" תמה איך יתכן שיתבטלו מצוות לעתיד לבוא.
4. שר עובד כוכבים ששלח ממנו לישראל לצדקה, אין מחזירין אותו משום שלום מלכות, אלא נוטלין ממנו ונותן לעניי נכרים בסתר, כדי שלא ישמע השר (שו"ע יו"ד סי' רנ"ד ס"ב).
5. א. כתיבת ספר תורה (שו"ע יו"ד סי' רפ"א סעיף ג'), והטעם י"א משום שכשנגיע לפסוק (דברים כ"ג, ג'): "לא יָבֹא מִמֶּנּוּ בְּקֶסֶל דִּי" כותב מהר, ואינו מכוון בכתיבת שם ד', וי"א משום שאינו חייב בכל המצוות, ועוד טעמים (ע"י שו"ע שם ס"ק ח'), וע"י שו"ת "נודע ביהודה" מה"ת יו"ד תשי' קפ"ב שכתב, לא יודע שום מצוה שממזר לא חייב בה.
- ב. ממזר מותר לעלות לספר תורה (רמ"א סי' רפ"ב סעיף ג'), אבל אין להעלותו לכהן או לוי (אם הוא כהן או לוי), כיון שנתבטל מקדושתו ("ברכי יוסף" שם ס"ק ח') וכשאין כהן לא יעלה ממזר ראשון ("ברכי יוסף" שם ו"כף החיים" ס"ק ל').
- ג. שליח ציבור ממזר, תלוי במחלוקת אם ממזר כשר לכתוב תפילין (משנ"ב סי' נ"ג ס"ק נ'), ואף שיש מקילים בכל השנה אעפ"כ בימים נוראים יש להחמיר לכל הדעות משום גנאי לצבור, שמי שאסור לבוא בקהל ד' יהיה שייך ביום המשפט ("אלף המגן" סי' תקפ"א ס"ק נ"ו).
- ד. עוד העירו כיון שאסור לממזר להיכנס לירושלים (כמבואר ב"ביבוב דרבי נתן" פ"ב הי"ח), אי"כ את כל המצוות הנוהגות בירושלים אינו יכול לקיים, כגון עליה לרגל, אכילת פסח, מקרא ביכורים וכו', (אמנם ע"י "דרך אמונה" בביה"ל פ"א ממע"ש ה"ו לדעת הראב"ד צ"ל שבאקראי או לדבר מצוה מותר להיכנס, ואולי גם לדעת הרמב"ם ונשאר בצ"ע, ע"י שם).
6. א. מצות הקהל, אע"פ שאשה חייבת עבד פטור, שנתמעט מ"קל יִשְׁפָּאֵל ("לחם משנה" חגיגה פרק ג' הל' ב').

לענין

הרב גרשון מאיר בן ר' שלמה אינגבר ז"ל
נלב"ע ט"ז בניסן תשפ"ה

לענין

מרת גילה זהבה בת הג"ר מרדכי וינגרטן ע"ה
נלב"ע כ"ו בכסלו תשפ"ה

שאלות וחיידודים לימי הנופש, שאפשר לקיים בהם
"ודברת במ... ובלכתך בדרך..."

מצוות

1. איזו מצוה אם איש עשה מקיים בה מצוה דאורייתא, וכשאשה עושה אותה מצוה היא חייבת חטאת?
2. מתי חייבים להפקיר בשר או עוף?
3. איזה מצוות בטלות לעתיד לבוא?
4. באיזה אופן יש לתת צדקה רק לגוי ולא ליהודי?
5. איזה מצוה ממזר לא יכול לקיים?
6. עבד כנעני הוקש לאשה וחייב מצוות כמו אשה, איזה מצות האשה חייבת ועבד כנעני פטור?

איסורים

7. איזה איסור דאורייתא, אפילו אם רק ניסה לעשות ולא הצליח, ואפילו יודע מראש שלא שייך להצליח, אעפ"כ לוקה?
8. איזו איסור יש למתים (אע"פ שמותם פטורים מכל המצוות)?
9. איזה עבירה אסורה רק לחילונים, ומותרת לחרדים?
10. מתי אם קונה בהמה ביום חול (לא גזול, לא איסורי הנאה ולא כלאיים), עבר על לאו מן התורה, מהו?
11. מתי אם אומרים לא לעשות עבירה זה גופא הוי עבירה? (ג' אופנים)
12. מתי האומר פסוק מהתורה חייב מיתה?
13. מתי מותר לאדם בריא לשתות, ולחולה אסור?
14. היכן מצאנו שנותן לגוי פחות מש"פ ועי"ז הותר איזה איסור? (ב' אופנים)
15. איזה מאכל מותר לאכול רק שתיים שתיים, ולא אחד אחד?

ענינים שונים

16. באיזה פרק כל המשניות מסתיימות באותם מילים "טהור מכלום" או "טהור"?
17. מה הם שני הפרקים הארוכים ביותר בש"ס?
18. מתי אדם זוכה לאריכות ימים בגלל שלא למד תורה?
19. מתי תולדות חמורות יותר מאבות?
20. מה אסור לאכול לפני ברכת המזון ומותר לאכול מיד אחר כך?
21. כל חיוב מיתה של בני נח הוא רק בסייף, חוץ מפעם אחת שכן נח חייב סקילה, מהי?
22. איך יתכן שיש עמלקי מדרבנן, ומן התורה הוא יהודי?
23. טס בחללית ללבנה והביא משם עפר ועשה מזה כלי, האם הכלי מקבל טומאה?

שאלות לפלפול

24. איך יצחק אבינו ציוה ליעקב "לא תקח אשה מבנות כְּנָעַן" (בראשית כ"ח, ו'), הרי מבואר בשו"ע (רמ"א יו"ד סו"ס ר"מ) שבענין נישואין לא שייך כיבוד אב, ואין הבן מחויב לשמוע לקולו?
25. כתוב בשו"ע (יו"ד סי' ר"מ סעיף ב') שאסור לומר לאביו שזה לא נכון, א"כ איך יוסף הצדיק אמר לאביו (פי' ויחז): "לא כן אָבִי כִּי זֶה הַכֶּלֶר שִׁים יָמִינִךְ עַל רֹאשׁוֹ" (בראשית מ"ח, י"ח)?
26. איתא בתרגום יונתן (שמות י"ג, י"ז) שמאיתים אלף איש משבט אפרים יצאו שלוש שנה לפני יציאת מצרים, והרי ארץ מצרים היתה מסוגרת עם כישוף, ואפילו עבד לא יכול היה לצאת משם, א"כ איך הם יצאו?
27. כתוב בפ' בא: "וּלְזָכְרוֹן בֵּין עֶזְרָא" (שמות י"ג, ט') ומפרש רש"י

- ב. כתב ב"מנחת חינוך" (מצ' כ"ב) שאם יש לעבד חמור שאין לרבו רשות בו שמצות פדיון פטר חמור אינה נוהגת בעבדים דכתיב: "תחת כל פכור... מפני ישראלי" (במדבר ג', י"ב), (הגר"ד לנדו שליט"א).
- ג. שיטת הגרע"א (תש"ז) דנשים יש להן ערבות על אנשים (וכן פסק המשנ"ב ס' רע"א ס"ק ה', ובשעה"צ שם ס"ק טו), א"כ נשים חייבות ועבד פטור, כדאיתא ב"תנחומא" נדרים שקיבלו עליהם דינא דערבות, ומסיים המדרש "כל איש ישראלי", ע"י שם, ועבד לא הוי בכלל, וע"ע תוספות (ובמות) דלא שייך ערבות בגרים כל שכן בעבדים (שמעתי).
- ד. אשה חייבת בקריאת מגילה דהוי באותו נס, וכתב הרמב"ם (הל' מגילה פרק א' הל' א') שעבדים משוחררים חייבים במגילה, ומפרש ה"לחם משנה" שמשמע שעבד שמל וטבל לשם עבדות פטור מקריאת מגילה (ע"י משנ"ב ס' תרפ"ט ס"ק ב'), וע"ע "שפת אמת" (מגילה ד') שדן מהו לענין נר חנוכה, לחם משנה, ד' כוסות, האם עבד פטור משום הנ"ל.
- ה. כתב הרמב"ם (הל' בית הבחירה פרק א' הל' י"ב) שאשה חייבת בבנין בית המקדש, וע"י שו"ת "דברי מלכאל" (ח"ד תש"י ע"י שעבד פטור.
- ה. איתא בגמרא (סוטה ל"ח), "כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר ו', כ"ג), אין לי אלא בני ישראל, גרים, נשים ועבדים משוחררים מנין וגו' ע"י שם, משמע שעבדים שאינם משוחררים משוחררים אינם בכלל, נ"מ לשיטת ה"הרד"ם" שיש מ"ע (קיומית) לישראל לשמוע את הברכה, נשים חייבות ועבדים פטורים.
- איסורים**
7. איסור "יתמורה", אם עבר ואמר שתהיה בהמה זו במקום בהמה ראשונה, אף שלא מועילה דכתיב: "וְהָיָה הוּא וְתַמְנוּתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ" (ויקרא כ"ז, י"ז), אע"פ כן לוקה עליו.
8. איתא בגמרא (שבת קנ"ב): אמורא היה קבור בשדה של רב נחמן וא"ל רב נחמן שיקום לילך לביתו, א"ל (רב אחאי בר יאשיה) שאין לנו רשות לקום עד שהקב"ה יאמר לנו לקום (מהרב ישעיהו גריינמן שליט"א).
9. מותר לדבר לשון הרע על חילוני, לפי שאינו בכלל "עמיתך", אבל לחילוני אסור לדבר לשון הרע על חילוני (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).
- ב. מותר ליהודי לבשל ביו"ט לצורך עצמו, אבל חילוני י"א שאסור לבשל לצורך עצמו משום שאסור לבשל ביו"ט לצורך מומר (הגר"ש קרליץ זצ"ל), וי"א שמותר לבשל לצורך עצמו (הגר"ש אלישיב זצ"ל דכשעושה לצורך עצמו אינו בכלל האיסור).
10. "לא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים" (דברים פרק י"ז, ט"ז), כל סוס שהמלך קונה מעבר למה שצריך למרכבתו עובר בלאו, וכמבואר בגמרא (סנהדרין כ"א:).
11. א. ראובן אמר לשמעון: "אני לא רוצה לדבר לשון הרע על ללוי", זה אבק לשון הרע משום שמובן בזה שיש מה לספר עליו.
- ב. ראה את אביו עושה מעשה ואומר לו שכתוב בתורה שאסור לעשות כן, עבר על איסור של "כיבוד אב" (שו"ע יו"ד ס' ר"מ סעיף י"א).
- ג. אם מוחה במי שעושה בשוגג, ויודע שלא ישמע לו, ע"י גרם שנעשה מזיד.
12. א. העומד לפני פסל ואמר פסוק מפ' כי תשא: "אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל" (שמות ל"ב, ד').
- ב. העומד לפני אביו ואמר לו פסוק מפ' כי תשא: "יִכָּכֶה ד' בְּשַׁחֲתָ וּבִדְחָתָ..." (דברים כ"ח, כ"ב).
- ג. האומר לחברו פסוק מפ' ראה: "נִלְכָּה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ" (דברים י"ג, ז').
13. בשבת בבוקר לפני התפילה מותר לבריא לשתות, כיון שעדיין לא הגיע זמן קידוש (שאסור לאכול לפני תפילה), אבל לחולה שמותר לו לאכול מיד, אפילו לפני תפילה, חל עליו חיוב קידוש, ואסור לו לשתות כלל בלי קידוש (כמבואר בבית"ל ס' רפ"ט סעיף א', מהגר"י זילברשטיין שליט"א).
14. א. אם יש גוי בחצר, אסור לטלטל, ואם נותנים לו אפילו פחות מש"פ נעשו כעין שותפים ומותר לטלטל (שו"ע ס' שפ"ב סעיף ח').
- ד. גוי שחלב פרה לעצמו בשבת אסור לישראל לשתותו, שיש מראית העין כאילו החלב הוא עבור ישראל, ואם משלם לו כל שהוא מותר לשתותו (שו"ע ס' ש"ה סעיף כ', ו"ביאור הלכה" שם).
15. מאכל איסור שנתערב ברוב מאכלי היתר ולא ניתר באכילה כגון דבר שיש לו מתיקין, ואח"כ נאבד אחד מהם, מותר לאכול השאר בתנאי שאוכל שנים שנים ולא אחד אחד, ובתנאי שאינו אוכל הכל (שו"ע יו"ד ס' ק"י סעיף ז').
- ענינים שונים**
16. מסכת כלים פרק כ"ד.
17. פרק א' דקידושין "האשה נקנית" אורכו 39 דפים, פרק ג' דבבא בתרא "חזקת הבתים", אורכו 33 דפים.
18. איתא בגמרא (ברכות כ"ד): המהלך במבואות מטונפים ונמנע מללמוד זוכה לאריכות ימים. וכמו כן בגמרא (מגילה כ"ח). שרבי זירא זכה לאריכות ימים משום שלא הרבה דברי תורה במקומות מטונפים.
- ג. רבה ואבבי היו מבית עלי, רבה שעסק רק בתורה חי 40 שנה, ואבבי בגלל שעסק גם בתורה וגם בגמילות חסדים חי 60 שנה (ר"ה י"ח).
- ד. למ"ד (סנהדרין מ"א). שחבר אין צריך התראה, ולפ"ז אם עבר עבירה שיש בה מיתת בי"ד ולא נתנו לו התראה, אם הוא למד והוא 'חברי' לא צריך התראה לחייב מיתה, ואם לא היה לומד הוא לא היה 'חברי' ולעולם לא הורגים אותו, (אמנם להלכה פסק הרמב"ם סנהדרין פ"ב ה"ב כמ"ד שגם חבר צריך התראה).
19. מותר לבשל בחמה עצמה בשבת, אבל בתולדות חמה אסור לבשל מדרבנן (שו"ע ס' ש"י סעיף ג').
20. בסעודה בשרית אפילו שש שעות אם עדיין לא בירך ברכת המזון אסור לאכול מאכל חלבי, אך אם בירך ברכת המזון מותר לאכול חלבי (רמ"א יו"ד ס' פ"ט סעיף א' ובש"ך ס"ק ו').
21. בן נח שבא על נערה המאורסה, כיון שאין קידושין בבן נח, ולכן בזה דנים אותו בדיון ישראל (סנהדרין נ"ז. וכן ע"א:).
22. עמלקי שטבל לשם גירות והיתה עליו חציצה של מיעוט המקפיד שחוצץ מדרבנן, מן התורה הוא יהודי, אבל מדרבנן הוא עדיין עמלקי.
23. איתא במשנה (י"ד), כלי שנברא ביום רביעי (של מעשה בראשית) אינו מקבל טומאה, ע"י שם, ולפ"ז כלי העשויה מעפר הלבנה שנבראה ביום הרביעי לא מקבלת טומאה (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).
- שאלות לפלפול**
24. אם אביו או אמו אומרים לו שהאשה רעה בשבילו, אם יקח אותה אשה הרי הוא חוטא, וראה מיעקב אבינו שיצחק אבינו אמר לו: "לא תקח אשה מבנות כנען" ("ספר חסידים" אות תקס"ד), וכמו כן יש סברא לומר שאם כל המשפחה נזהרים להתחתן עם משפחה ידועה, על כגון זה יש לאב לצוות על בנו שלא יתחתן באותו איש ("תורה תמימה" סו"פ תולדות).
25. א. אם זו טעות בדיון אסור לומר לו, אבל אם זו טעות במציאות, מותר (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).
- ב. יוסף חשב שגם יעקב רצה להניח יד ימין על ראש מנשה, נמצא שאמר לו דבר שהוא רצה לעשותו.
26. א. כיון שהיו נכדיו של יוסף הצדיק הם לא היו בשעבוד כלל ולכן נתנו להם לצאת, רק אלו שהיו משועבדים לא יכלו לצאת (ספר "שפתי כהן" על התורה).
- ב. היו גיבורי כוח, ולכן יכלו לצאת משם (הג"ר בנימין אלישיב שליט"א).
27. במדבר עדיין לא ניתנה פרשת "שמע" "והיה אם שמוע" עד סוף ארבעים שנה, נמצא שאז היו ארבעה בתים עם שתי פרשיות, ורק בסוף ארבעים שנה שניתנו פרשיות אלו היה להם ארבע פרשיות (עפ"י "כלי חמדה" פ' ואתחנן).
28. א. י"א שהיה זה עונש ליוסף הצדיק שע"י הגביע גרם לשבטים חטא, וכן בגדיהם, ולכן חילקו גם את בניו חצי בעבר הירדן וחצי בארץ ישראל ("חזקוני" במדבר ל"ב, ל"ג).
- ב. וי"א שמשה רבינו רצה שיהיו להם בני תורה בעבר הירדן, ולכן העמיד להם את חצי שבט מנשה (הנצי"ב פ' דברים).
29. א. כיון שמיד שנעשה נותר חל עליו שם "נותן" ונתחייב בשריפה, אף ששתנה לפגם עדיין נשאר עליו חיוב שריפה, ולכן הכלי טעון שביירה (ר"ן ורא"ש סוף מס' ע"ז, ופי' "מזרחי" עה"ת).
- ב. איתא באבות (פרק ה' משנה ה') שהיה נס בבית המקדש שלא הסריח הבשר, ממילא לא נעשה פגום כלל ונשאר בו טעם נותר (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).
30. א. מותר לעשות שבות בערב שבת בין השמשות שתולין שעדיין הוא יום, ובסוף שבת מותר שתולין שכבר לילה, אבל בזה ממיין אסור, אם זה יום הרי אסור לתקוע ולטול לולב, ואם זה לילה כבר עבר זמנו ואין צורך לתקוע ("חידושי הרי"ם").
- ב. לפי השיטות שחז"ל ביטלו את המצוה לגמרי ("חלקת יואב" קכ"א קושיה צ"ט ודלא כהגרע"א), א"כ אין ענין לקיימו כלל במשך השבת.
- ג. יש סוברים שדוקא בין השמשות בערב שבת מקילין, אבל בין השמשות של סוף שבת מחמירין משום חזקת שבת (משנ"ב ס' שמ"ב ס"ק ב'), וא"כ לא שייך לתקוע בשופר או ליטול לולב.
- ג. היות שהגזירה היא משום שמא יעבירו ד' אמות ברשה"י, וזה אסור גם בין השמשות, כללו בגזירה זו גם את בין השמשות.
31. גוי שהרג עמלקי חייב מיתה היות שאין לו מצוה של מחיית עמלק, ולא אמרינן בעמלק שהוא גברא קטילא (הגר"ד לנדו שליט"א).
32. עבד כנעני, יש לו יותר מצוות משפחה כנענית, דהיינו איסור גילוח הפיאות והזקן, וכן פריעה ופרימה כשנעשה מצורע, ולכן מסתבר שעבד קודם לשפחה ("אגן הסהר" להגר"א גניחובסקי זצ"ל ח"ב עמ' 37 בשם הגר"ח קניבסקי זצ"ל).